

waaraan de alcoholist blootstaat, overleden, voordat het laatste tijdperk der tuberculose bereikt was, deze opmerking is ook door ZADEK gemaakt. ORTH heeft daarop echter geantwoord, dat zijn bevindingen met die opvatting in strijd zijn. Hij vond meerendeels bij de alcoholisten in cadavere sporen van niet actieve tuberculose, met teekenen, welke wezen op overgang in genezing.

Alles tezamen genomen geloof ik niet, dat men het recht heeft met schrijfster te spreken „van de door vele betrouwbare statistieken en onderzoekingen gestaafde meening, dat alcoholmisbruik het ontstaan van tuberculose bevordert, en de genezing tegengaat”. M. i. past ons in deze kwestie vooralsnog een non liquet.

Utrecht, 19 Februari 1917.

C. EIJKMAN.

DE OORSPRONG DER AMBULANCES BIJ DE LEGERS EN VAN HET ROODE KRUIS.

Nu de door dr. TACO KUIPER te berde gebrachte aangelegenheid van voldoende belang wordt geacht om haar in dit *Tijdschrift* tot een punt van gedachtenwisseling te maken, voel ik mij verplicht hem op de op bldz. 408 sub 1°. gestelde vragen de volgende inlichtingen te verstrekken. (Ik kom daarmee eerst thans aanzetten, omdat ik de laatste nummers van het *Tijdschrift* eerst dezer dagen heb kunnen lezen).

In het jaar 1904 werd door mij een handleiding voor den (Ned.-Ind.) militairen ziekenverpleger samengesteld. Het werk was in twee gedeelten gesplitst. Het eerste handelde over de eigenlijke ziekenverpleging, het tweede over *den dienst in tijd van oorlog*. In dit tweede gedeelte werd, voor zoover voor den ziekenverpleger van belang, natuurlijk ook de Conventie van Genève van 1864 besproken.

Door omstandigheden, die tot de zaak niet afdoen, werd eerst veel later, toen inmiddels dr. WIJCKERHELD BISDOM als chef van den geneeskundigen dienst was opgetreden, tot het doen drukken van het handschrift besloten. Het tweede gedeelte moest echter vooraf worden omgewerkt, omdat er intusschen een geheel nieuw voorschrift voor den militair geneeskundigen dienst in geval van oorlog was ingevoerd en de handleiding uiteraard daarmee in overeenstemming moest worden gebracht. Op grond hiervan werd eerst het eerste gedeelte uitgegeven, terwijl het tweede als afzonderlijk boek later in druk zou verschijnen.

Daar mijn werkkring destijds niet toeliet de omwerking zelf ter hand te nemen, werd zulks opgedragen aan dr. FELIX, die bovendien vele foto's aan het werk toevoegde. De inhoud van de Conventie van Genève van 1906 was toen in Indië nog niet bekend, zoodat, wat dit gedeelte betreft, mijn oorspronkelijke tekst behouden bleef. De uitgave van bedoeld werk werd zeer vertraagd, doordat de clichés van de foto's uit Europa moesten komen en toen de heer FELIX in April 1910 met verlof naar Europa vertrok, waren zij nog niet ontvangen.

Wanneer de conventie van 1906 te Batavia bekend is geworden, kan ik hier niet nagaan en evenmin is het mij bekend, waarom het hoofdbureau, toen eindelijk in 1911 meergenoemd werk verscheen, de redactie der geïncrimineerde passage — indien de nieuwe conventie toen reeds bekend was — niet beter in overeenstemming met de bepalingen heeft gemaakt.

's-Gravenhage, 18 Februari 1917.

D. L. STIBBE.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen, enz.

Geneeskundige onderzoekingen der arbeidsinspectie.

Betrekkelijk spoedig na elkaar zijn verschenen de verslagen omtrent de geneeskundige onderzoekingen verricht door de arbeidsinspectie benevens mededeelingen omtrent beroepsziekten over 1914 en 1915, beide overgedrukt uit de centrale verslagen der arbeidsinspectie over de genoemde jaren. Dat over 1914 verscheen in Augustus 1916,